Edebiyat DÜNYASI ★ EDEBİYAT SANAT FİKİR AKTÜALİTE

SAYI: 16 — 15 MART 1949 — Her ayın 15 nde İstanbul'da çıkar — FİYATI: 25 KURUŞ

Dil Devrimi Üzerine

"Umumi Efkâr, Aşikâr, Ikame, Milli Câmia, Muta,, halkın anlıyacağı ve seveceği terimler değildir

Geçenlerde Hür Fikirleri Yayma Cemiyti, Dil Devrimi konusunda bir «beyanname» yayınladı. Dil Devrimi taraftarlarına çatıp, bu konuda aydınları birleşmeğe çağırdı. Baştan aşağı coşkun, sinirli ve kaygılı bir dille yazılmış ve çelişmelerle dolu olan bu bildirgenin (beyannamenin) yayınlanması üzerine çoğu yaşlı başlı yazarlarımız kaleme sarıldılar. Attılar, tuttular, dillerine geleni geriye bırakmadılar. Öyle ki bu konuda yazılanları bir araya getirsek, bir de adı geçen bildirge ile karşılaştırmağa kalksak bir hastalığa tutulmadan kurtulmanın imkânı var mı dersiniz? Sanmıyoruz.

Bu kişiler, Devrime karşıt olsunda nasıl olursa olsun, diyorlar. Böyle yazıları okumayınız, uruluyorlaraıir,e böyle sözleri dinlemeyiniz buyuruyorlar. Nerede kaldı fikre saygı? Nerede kaldı Derneklerinin amaçları?

Fındıkoğlu derslerinde Dil Kurumu üyeleri için «kuş beyinliler» dermiş. İsmail Habib, Nihat Sami Devrime karşıt ağza alınmıyacak sözler söylüyorlar. Saygı beslediğimiz, değer verdiğimiz kişilere yakışır mı bunlar?

Aynı konuda bizim de bir kaç sözümüz var. Önce Derneğin adından başlıyacağız: Hür Fikirleri Yayma Cemiyeti. Türk genci Türkçe olmayan, «Cemiyet» yerine «Dernek» denmesini istiyor. «Dernek» uydurma değildir. «Dermek»ten geldiği apaçık değil mi? Hem Halk dilinde Dernek kaç zamandır kullanılmıyor mu? Bir örnek verelim isterlerse. Hatay Halk Şairlerinden Âşık Hasan 40 şu kadar yıl önce Ağabeyi Sefil Molla'dan Savaşa gidebilmek için izin istiyor:

Âşık der ki alkış eylerim sana(!).
Bu derneği gören kalır mı sona
Tanrıyı seversen izin ver bana
Dini bir uğruna gitmek isterim

Cemiyet cemaat camia, cemmetmek, cemi cem, mecmu.. gibi bizden olmayan sözleri karşılıkları dilimizde varken Türkçemize niye yapıştırmalı? «Beyannamede» suçumuzu bağışlasınlar ama, böyle sevmediğimiz deyimler sürülerle. «Medlûl» de ne demek? Bunu angi köylü, hangi Halk topluluğu anlar da Halkın dili diye yutturmağa savaşıyorsunuz.

«Umumi Efkâr, Aşikâr, İkame, Milli cala, Muta, halkın alıyacağı terimler değildir.

Böylece bu yaşlı ve ünlü amcaların kullendıkları daha bir

(Devamı 7 inci sayfada)

EDEBİYAT DÜNYASI

(!) HATAY HALK ŞAİRLERİ ANTOLOJİSİ
Hazırlıyan: Ziya KILIÇOZLU.
Fiyatı 1 lira

HEP SENİN İÇİN

Sen Haymanalım Yozgatlım Maraşlım
Sen denizlerin sen hasretlerin çocuğu
Sürmeneden keman kaşlım
Tek şey için bütün çektikleriniz
Siz efendi milletimin efendi evlatları
Türkiye peteğinede balım olsun diyen
Siz çobanından paşasına
Gel diyince canveren,
Tek şey için değil mi bütün didişmen

Ya sen
500 metre yerin altında
Cılız vücuduyla ceryanlara karşı
Kürek sallıyan
Sen insanlık için
Sen Türkiye için heyecan duyan
Eli öpülesi alnı öpülesi kardeşim
Sen yemenlere gidipte dömiyen
Tek şey için degil mi bütün didişmen

Ve siz arka sokakların mütevazi kızları
Kapı önlerinde palamut kızartan
Kalplerinde gürbüz çocukların sevgisi yatan
Çınar Mehmetçiklerin arzuları
Kaderine boyun eğmiş refah bekleyen
Tek şey için değilmi bütün didişmen

Sen mübarek toprağa karşı
Öküzüne -hoooo-diyen
İnsan kâplerinden merhamett
Bellek bekliyen
Ve sen
Uzak denizlerin adamı
Bir lokma ekmek için dalgalarla dövüşen
Sen işçi
Sen memur
Sen asker
Sen köylü
Sen şair sen edip
Ve siz aziz dullarım
Emekliım
Öğretmen
Tek şey için değil mi bütün didişmen

Halim YAĞCIOĞLU

Japon Estampları

-Malik AKSEL'e-

Yazan: P.A. LEMOİSNE — Çeviren: Ahmet KÖKSAL

Bizde hemen hemen hiç tanınmayan Japon resim sanatı en güzel örneklerini, daha yüzyıllar önce bir çeşit hâk teknigile yapılan estamplar halinde vermişti. Kendine has özellikleriie birer birer her gerçek sanat eseri gibi beşeri olan ve hiçbir zaman eskimeyecek değerler taşıyan bu sanatı hiç olmazsa ana çizgileriyle tanımayı faydalı bularak, bu konuda yetkili bir kalemden çıkan bir yazının tercümesini veriyoruz.

Kiyonaga - Çiçek toplıyan kadınlar

Japon estampçılarının en büyüklerinden biri olan Kiyonaga bize bu sanatın en yüsek örneklerini gösterir.

1742 de Uruga'da doğan Torii Kiyonaga, Yedo'da Torii Kiyomatsu'nun öğrnecisi oldu. Kısa bir araştırma devresinden sonra sırasıyla seleflerinden ve bilhassa lâtif Masanobu'dan ilham alan çırak bütün hocalarını çabucak geridebıraktı.

Fakat Kiyonaga'nın sanatın sakin ve ahenkli bütünlüğünün bu çeşidini, kanaatkâr fakat muhteşem bir başarının bu süsleyici sonucunu, bu yeni yeteneğin neden ibaret olduğunu önceden açıklamak oldukça güçtür. Zira, eğer teknik bakımdan Kiyonaga hayranlığa değer gravücülerden yardım gördüyse dikkte lâyik bir olgunluğa erişiyor, çok renkli bir izlenimin (intibaın) bütün parıltılı vastalarına sahip oluşu ile kullanıyor. Hiç bir yenilik yapmış değildir, eserlerinin diğeri her şeyden önce deseninde: mübalagasız bir yumuşaklık, yapmacıksız bir bir zariflik, sertliğe kaçmıyan bir kudret ve emniyet; figürlerini tevzin etmek, gruplamak yahut çerçevelemek gibi kompozisyonunun çeşitli unsurlarını yerli yerine koymaktaki mükemmel ustalığında ve meselâ, ince uzun çizgilerle eğilen yahut oturan bir kadının hemen hemen çiçeğe benzer görünüşünde ve renklerin az raslanır evsafı itidalle süslü kıyafetlerinin değişikliği içinde ayakta duran bir kadında olduğu gibi eğik çizgilern tabi duruşların değerini taşımasında kendini gösterir.

Ekleyelim ki, sanatının klâsisizmine rağmen Kiyonaga çeşitli yönlerden şaşılacak surette bir modernist olarak meydana çıkar: her şeyden önce sahnelerinin tabiiliğinde, muvazeneli jestlerin doğruluğunda, teşhiri oranların epey derinleştirilmiş incelenmesinde ve bilhassa Hokusai ve realist okulda geliştiğini gördüğümüz bu empresyonist ve gerçek peyzajın yepyeni anlayışında.

Bunun beharer Kiyonaga figürlerini bu mutavassıt çerçevelemede çoğu kere kullanmaz. Fakat olgunluk çağında; SAL BALKON, TARACÇA v.s. de olduğu gibi manzarayı umumiyetle uzakta fon olarak kullanıyor. Bunlarda seleflerinden daha farklı bir duygululuk içindedir. Resimlerdinde acayip kayalıklar, küçük çelimsiz ağaçlar, Çin ilhamından fazla, meselâ bir köprünün yüksek ayakları, gelen gelen taştılarile bir ırmak, sandallarla örtülü bir koy ve onun farkına vardığınızda sizi hayran bırakan bir yahut iki düz renkle uzaklaşma hissi vermeğe yeten bir ustalıkla tesbit ettiği ufukta kaybolan ağaçlıklı sahili görülür.

Kiyonaga kendinden sonra gelen sanatçı neslinde bilhassa Outamaro'da derin bir etki yaptı. Onun da Kiyomine, Kiyoh de gibi çıraklarında doğrudan doğruya ve sonra oğlu Kiyomasa'da ve Shunman, Shunzon'la en fazla bir çok enteresan eserler bırakan Shuntcho adlı üç hayranı üzerinde etkisi olmuştur.

Outamaro'ya gelmeden önce; Toshusai Sharaku adında karekter ve orjinalite sahibi kuvvetli bir sanatçı üzerinde bir kaç kelime söylemek istiyoruz.

Sharaku'nun hakikatte ne hocası ne de öğrencisi vardır. Başlangıçta Shunsho ve Shunyei'den biraz mülhem oluyor. Bu ressmaları ifade ustalığı ve renk zarifliği bakımından o kadar çabuk geçmiştir ki nev'inde bircik kalmıştır. Kvansei (1789-1800 çağında ancak bir veya iki yıl resim yaptığı sanılır ve sanat hayatı gelip geçici olduğu kadar dasarırengiz görünür gümüş yaldızlı veya mikalı fon üzerine yapılan yarım veya ayakta hiçbir

(Lütfen sahifeyi çeviriniz)

Sekizinci Sayfada **Bedri Gider'i** tanıtıyoruz, okuyunuz

Geçmiş Baharlar

Bulutlar geçerdi üstümüzden
Aklı karalı,
Sarı çiçekler açardı iğdeler,
Saçlarını sularda seyreder
Mavi gözlü bir kız,
Ayrık otları arasından çegirgeler sevişirdi

Dağlar yorgun ve düşünceli,
Bütün şarkılar pişman;
Sitemi yollarda ayak izleri.
Dul gelir, dul gider mevsimler,
Ayrık otları arasında çegirgeler sevişirdi.

Göz değmemiş rüyalar
Gecenin kollarında.
Nedir telâşı yaprakların,
Kim vuruyor penceremin camlarına,
Âşık mı yoksa bu rüzgâr.

Değişir birden dünya,
Palmiye ağaçları gibidir gönlümüz;
Yeni yıldızlı parlar gecede,
Şarkılara bir hal olur

Gök aynı değil,
Gölgem bile başka.
Nerede eski tanıdıklarım,
Saçlarını sularda seyreden
Mavi gözlü kız nerede?

Geçmiş baharların hatırasile yaşıyoruz.
Çocukluğumuz gibidir hatıralar,
Ne bırakır giderler büsbütün,
Ne de akışını değiştirirler ömrün.

Suat TAŞER

MOTİFLAR

I

Kilise yıkıntıları üstünde
Bir çocuk mızıka çalıyor
-Nolursun bu şarkıyı bir daha söyle-
Duvar kovuklarına giren kırlangıçlar
Bu akşam bir tuhaf uçuyor
Sana mektup yazmayı düşündüm
Işıkları görebiliyorum
Burada olmasan da artık
-Nolursun bu şarkıyıbirdaha söyle-
Balkonda olduğunu
Ve rüzgârda üşüdüğünü biliyorum.

II

Pınar taşları üstünde
Yalın ayak çocuklar var
Perdeler arkasında
Göz göze gelince çekilen
Kızlar var.
Ben arka sokaklara sapıyorum
Savrulan samanlar var
Harmanlar kalkacak
Taşan dağında Çekrkezler
Ateş yakmışlar Merzifona karşı
Bir el silâh atıldı
Ay tutulacak
En uzun şiirime başlıyorum
Ay tutulacak „
-Nolursun bu şarkıyı bir daha söyle-

Berin TAŞAN

BİR NUMARALI DÜNYA VATANDAŞI GARRY DAVISE

2000 Yılının İnsanları

Hayat fışkırıyor bakışlarından,
Yaşamanın tadı var bu gençler için.
Elele, kolkola dolaşıyorlar
Bir kıyı şehrinin sokaklarında.
Kimi buzlarla kapalı bir liman çocuğu,
Kiminin gözlerinde Akdeniz sıcaklığı..
Şu sarı saçlı gencin ülkesinde batan güneş
Aynı anda belki de
Şu esmerin ülkesinde doğuyor...
Dillerinde yine o eski Babil havası,
Mırıldandıkları şarkılar birbirine yabanci,
Fakat gemilerinde tek bayrak sallanıyor..
Liman onların,
Ufuklar, bütün dünya onların..
Geçmişi unutmuşlar,
Bilmiyorlar savaşın, açlığın dehşetini;
Uzaklarda kaybolmuş eski kavgalı yıllar.
Davis, bu gördüklerin
Birleşmiş Dünyamızın kardeş çocukları

Mümtaz SOYSAL

Sonra da arabaya sıçrarım.
— Bir şey unuttun:
— Ne? Hiç bir şey unutma-
— Bir şey alacaktın?
Çocuk kaşlarını çattı, küçüktü, on yaşlarında vardı. Zayıf yüzü soğuktan morarmıştı. Gözlerini uykudan korunmak için kırpıştırdı.
— Haydi bakalım! Hatırla.
— Artık hiç birşey hatırlamıyorum.
— Küçük budala! Yoksa enselenmek mi istiyorsun?
— Kimse beni enselemiyecek. Böyle nice oyunlar oynadım.
— Bu işi yapacağım.
— Nasıl yapacaksın? Daha tasarlamadın bile.,
— İyi canım, öğreneceksin işte.
— Bir şey göreceğim yok yok. Doğruca gidip eve gireceksin. Yapacağın iş bu.
— Namussuzum ki...
— Ne yemin ediyorsun? Yemin edersen sanki onu fatırlıyabilecek misin? Sana bin kere yemin ettiğini duymıyayım dedim. Sen bir günahkâr olacaksın. İşte böyle olacaksın.
Bir sessizlik oldu.
Adam içini çekti. «Eskiden, bu saatte kalkardım, diye söylendi. Sıcacık kahvaltımı ederdim ve kavalımı elime alıp tramvaya binerdim.»
Siyah sık bıyıklarından kar taneleri düştü. «Zavallı küçük maymun diye düşündü, bu saat senin için çok erken, sen şimdi yatakta olmalısın.»
— E! dedi çocuğa, bir şey hatırlıyamıyor musun?
Çocuk ıstırapla yüzünü buruşturdu.
— Şimdi ne yapacaksın, ağlıyacak mısın?
— Ağlamıyacağım. Sen beni bebek mi sanıyorsun?
— Nesin ya! Ne söylediysem unutuyorsun.
— Vay anasını!...
Çocuk kapının sundurmasından çıkıp bir avuç kar aldı.
— E, bu ne demek?
— Kar alıyorum.
— Kör değilim ya. Bunu söylemesen de olur.
«Fakat niye böyle yapıyorsun?»
— Bir kar topu yapmak istiyordum da..
— Düşündüğün bu mu? Kız kardeşine yardım etmek istediğini sanıyordum.
— İyi ama bunu yapıyor muyum?
— Yapmıyorsun ya. Durmadan yapacağın işi düşünüyorsun, düşünmekle iş bitmez. Buraya gel.
Çocuğu kollarından tutup sundurmanın altına sertçe çekti.
— Çuvalı unuttun! En lüzumlu şeyi unuttun. Sen çuvalı unutmuşken ben sakin sakin durabilir miyim?
— Ben çuvalı unutmadım baba, dedi çocuk. Cebimde. Bunu sen de biliyorsun. Çuvalı düşündüğünü nereden bileyim?
— Bana herşeyi söylemen lâzım. Herşeyi bildiğine emin olmalıyım. Çıkar şimdi çuvalı. Hazır et.
Çocuk cebinden katlanmış bir çuval çıkardı. Ve katlarını üfliyerek açtı.
— Sonra ne yapacaksın?
— Sonra sütçünün evi dönmesini bekliyeceğim.
— Hangi evi?
— İşte şu, şuradaki
— Yeşili mi?

HİKÂYE:

BİR

Albert Maltz

Nezih Cansel

— Hayır, diğer taraftakini.
— Neden yeşili değil?
—Yeter, yeter baba. Biliyorum işte. Ne söyletiyorsun.
— Eğer söylemezsen hemen eve baş, doğru eve.
— Çünkü sütçü yeşil evin ... gittiği zaman ... dönmüş oluyor. Baba ... bu işi yapacağım. Korkma.
— Bilirim, bilirim ... ama biz gine iyice hazırlıyalım. Ellerin üşüdü mü?
— Yoo, azıcık.
—Çuvalı koltuğunun altına koy.
Adam küçük beyaz elleri kalın kırmızı avuçlarının içine aldı ve ağır ağır oğmaya başladı.
— Sonra ne yapacaksın?
— Sütçü evin köşesini döner dönmez hemen fırlıyacağım. Ve bir süt güğümü yakalıyacağım, çuvalın içine tıkacağım. Ve aksi cihete doğru gideceğim.
— Koşarak mı?
— Hayır, yürüyerek.
—Ya seni görür de peşine koşarsa, sen de koşacaksın değil mi?
— Hayır, yürümeğe devam edeceğim; onun gelmesini bekliyeceğim ve ağlamaya başlıyacağım.
— Ağlıyabilecek misin?
— Tabii. bunu çok yaptım. Hattâ bir defasında Jenni sahiden ağlıyorum sanmıştı. — çocuk güldü — Bir tokat yemiş gibi davrandım.
— Şşşt. Gürültü etme.
— Ellerim şimdi çok iyi ...
ba.
— Onları cebine sok. Çuvalı ben tutacağım. E, yakala... sonra ne olacak?
—Ağlamaya devam edeceğim. Ve sen geleceksin. Be... tanıdığını, benim zavallı bir çocuk olduğumu söyliyeceksin.
— Şşşt!
Adam, elini küçüğün ağzına kapadı.
— Biri geliyor. Gözüne bir şey kaçmış gibi yap.
Çocuk gözünün birini açıp diğerini yumdu. Adam tetkik ... diyormuş gibi yaptı. Yanlarında bir serseri geçti. Kar ... tınasında rasgele yürürken ... yaklarını sürüklüyordu. Başına kaba bir çuval sarmıştı. Adam «Bizim işlerimiz onunkinden daha parlak» dedi.
Kar serseriyi yulana kadar gözleriyle takip ettiler.
— Şimdi kar daha çok yağıyor. Diye fısıldadı çocuk. Sütçü beni öbür köşeden görmez. Birden çok güğüm alabilirim.
— Bir tane yeter.
Ha.. seni ben tanırım diyorum: Son ne olacak?
— Sonra sen, benim fakir bir çocuk olduğumu, annemin hasta olduğunu; süt güğümünü bunun için çaldığımı eğer beni bırakırsa bir daha böyle bir şey yapmıyacağımı söyliyeceksin

NECATİ CUMA

Taşrada Kü

I

Burası deniz kenarı
Taşrada küçük bir yer
Renk renk bulutlar böler
Denizin semasını
Sahili her vakit çırpıntılı
İnsanları kendi halindeler

Başıboş hayvanlar gezer sokaklarında
Çocuklar üstbaş perişan yuvarlanırlar
Günler bir cansıkıntısı içinde uzar
uyulmaz bir haber ölümden başka
Hayat adeta toz u cemlar
Yaz günü güneşte ısınan sulara benzer

Bir keçi, bir dam, bir parça tarla
Babadan oğula kala kala
senelerdir buğday ve tütün ekilir
Tepenin eteğinde, denizin kenarında
Senelerdir uyur gibidir
Sakinleriyle bütün kasaba

II

Eski, unutulmuş türküler vardır
Geçmiş yılları hatırlatır her biri
Örneğin sessiz filim modası daha dün gibi gelir
Kalçadan kısa etek, kısa kol, hasır şapka
Daha dün o türküler ne kadar sevilirdi

Daha dün o türkülerle seviştik
Güldük, kederlendik, ağladık
Daha dün yıllar ne çabuk geçti
Biz bile kendimize benzemeyiz artık
O hava, o eski sokak insana hüzün verir
Hayat kendi akışı içinde gelişir.
O zaman bir sürü çocuktuk, kalabalık
Kimimiz baba ocağında kaldı
Yıllardır tıpkı o türküler gibi-
Kimimiz esen rüzgârlar önünde
Şehir şehir dağıldı.. Yabancılaştık.

OYUN

'dan çevirenler

— Erol Cansel

Öyle değil mi baba?

— İşte bu kadar.

Adam içini çekti bıyıklarını sıvazladı.

— Aç mısın?

— Azıcık.

— Adam çocuğun kolunu sıktı.

— Bu bir şey değil. Ben de açım. Tükürmek ve mideyi elle oğmak lâzım. -Tükürdü ve karnını oğuşturdu. Yap bakayım.

Çocuk, adamı taklit etti ve gülüştüler.

— Öyleyse sen yemek yemişsin ve midende dolu. dedi adam.

— Elbette. İki yumurta ve kurabiye yedim.

Yeniden gülüştüler.

— Eve dönünce bir şeyler yemek lâzım.

Adam gerindi ve toplandı.

— İşte sütçünün arabası. Çuvalı al. Sana bir şey söylemeden sakın gitme.

— Peki. -Çocuğun yüzüne heyecandan renk geldi.- Göreceksin bak bu iş nasıl olacak. Bazan ben elma aşırırdım.

— Şunu da hatırında tut: Eğer bir şey olursa sana bağıracağım sesime kulak ver. Eğer sana«koş» dersem, koşarsın. Ben ne yaparsam yapayım, koş. Anladın mı?

— Olur mu?

— Söz mü?

— Söz.

— Bana ne olursa olsun, sesime kulak ver, emi.

— Peki peki.

Sütçünün arabası ağır ağır yolu tırmanıyordu. Çocuk ve adam, kapının sundurmasına sindiler.

— Şu eve geldiği zaman! Sakın heyecanlanma. Haydi, lamzamanı. Fırla!

Küçük fırladı. Yavaşça yolu indi, yumuşak karı ezen ayaklarını adım atarken yükseğe kaldırıyordu.

«Keşke kaskatini gözlerine indirmesini söyleseydim. Kar gözlerine girecek» diye düşündü adam. Ağzından nefes alıyordu, göğsü şişiyordu ve her nefes alış ona ıstırap veriyordu.

Sütçü evin arkasında kayboldu. Küçüğün vücudu sanki onun peşi sıra sıçrıyordu. Arabanın üzerine atladı ve elini uzattı.

Adam: «Bu onun vaktini alıyor» dedi.

Çocuk yumuşak karın üstüne serpildi, şişeyi çuvala tıktı ve hızla uzaklaştı. Sütçü dar yola henüz yeni çıkmıştı. Adam onu gözden geçiriyordu.

Çocuk sokağın köşesini döndü. Her şey tamamdı. İş olmuştu. Şimdi emniyetteydi.

Adam bıyıklarını sıvazladı. Tükürüğünü yuttu. ve derin nefesin içini çekti. Sonra çocuğu bulmağa gitti. Çocuk onu köşedeki evin önünde bekliyordu. Küçük yüzü sevinçliydi.

— Nah, işte, bu işi yaptım değil mi?

— Tabii canım. Ama hayret ettim. Dedi adam. Çocuğun başını okşadı.

... ben taşıyayım.

— Yo, ben taşımak istiyorum, dedi çocuk.

— E, pekalâ.

— Baba bilsen, öyle kolaykı, bir tane daha alabilirdim.

Yumuşak karda kayarak ve koşarak babasını takip ediyordu.

— Yarın iki tane aşırayım mı baba? Yapamam mı?

Adam cevap vermedi.

— Baba söylesene! çocuk babasının paltosunu çekiyordu.

— Neyi?

— Yapamam mı?

— Neyi yapamazmışın?

— Söylerim ya canım.

— İşitmedim.

— Oho- Yarın iki tane aşıramammı? Öyle kolay ki! iki tane de tırkıtıyabilirim.

— Olmaz!

— İki tane alırım işte!

— Olmaz!

Sessizce yürüyorlardı.

— Bu işi arkadaşlarıma anlatacağım geliyor. Dedi çocuk.

Adam durdu.

— Eğer bunu bir kişiye anlatırsan seni gebertirim. Anlıyor musun? Gebertirim!

— Tabii, biliyorum. Kimseye bir şey söylemem. Yalnız içimden öyle bir şey geçti.

— Bu bir hırsızlıktır, anlıyor musun? Hırsızlık. dedi adam.

— Tabii, biliyorum. Hadi yürü baba, üşüyorum.

Yollarına devam ettiler. Başlarına biriken kardan kafaları eğilmişti.

— Ayakların ıslak mı?

— Azıcık.

— Para bulursam sana lâstik alacağım, ayakkabı alacağım. O zaman ayakların ıslanmadan istediğinin kadar gezebilirsin.

— Belki İşsizlere Yardım Kolu sana, bana göre lâstik verir, dedi çocuk.

— Belki. Ben onlardan bunu çoktan istedim. Yeniden teşebbüs ederim.

— Ben zaten ayaklarımın ıslanmasından korkmuyorum.

Adam birden bire durdu.

— Çalmanın fena bir şey olduğunu biliyorsun değil mi?

— Tabii biliyorum baba.

— Bu işi yalnızkız kardeşin için yaptığımızı biliyorsun değil mi?

— Tabii biliyorum baba.

— Ben hayatımda hiç çalmadım, dedi adam. Daima namuslu çalıştım. Ben iyi bir işçiyim. Ailemi daima korudum. İstersen anana sor.

— Zaten neden çalasın baba. Ben bir hırsız olmıyacağım. Hırsızlık çok fena br şey.

— Elma çaldığını söylüyordun?

— Eh, bazan böyle bir his doğar.

— Evet, bilirim dedi adam.

— Fakat ben çalmıyacağım. Ben seni n gib kuvvetli bir adam olacağım ve para bulacağım. Vallahi baba.

Adam çocuğu tepeden süzdü. «Zavallı küçük velet, dedi. Ben senin yaşındayken senden daha akıllıydım. Bu düşünce seni adam etmiyecek!»

— Biliyorsun, üşüyorum baba. dedi çocuk.

Beyaz, lekesiz karda hızla yürüdüler.

...I'DAN ŞİİRLER

...çük Bir Yer

III

Bu yeri yıllardır bilirim
Yıllardır hiç değişmemiştir
Halk te lim yokluk içinde yaşar
Bir lokma ekmek için didinir
31 den önce üzümer para ederdi
Fakat kaç kişinin elindeydi toprak
Sonra 31 felâketi geldi çattı
Bağlar söküldü, tütün ekildi
Harp boş adı, harp biti.
Derken ardından 7 eylül kararları
Bu düzen böyle kurulmuş böyle gider
Her yıl Ağustosa kadar borçlanır
Mahsul mevsimine bel bağlarlar
Her yıl bağlar bozulur tütün satılır
Uzar gider, harpler, felâketler, kıtlıklar
Onlar halâ gelmiyecek birbolluk yılını bekler
Nice altın gibi mevsimler olur
Tütünler sarı kehribar gibidir
Üzümler bal tutar, okka çeker
Tüccarın adamı vilâyetten taksiyle gelir
Yüzü gülmez, mal beğenmez

IV

Nice altın gibi mevsimler olur
Yüz kilo üzüm, tek çarık etmez
Bir saat ötede bir büyük şehir
Rıhtımda dizi dizi şilepler
Üzüm bekler, tütün bekler
Bir saat ötede bir büyük şehir
Fabrikalarda 1000 kişi 5,000kişi
Üzüm işler, tütün işler
Bu ne hikmettir bilinmez
Bir yandan yüz kilo üzüm tek çarık etmez
Bir yandan tüccar karıları
Altın, elmas içinde yüzer
Otomobilden inmez

Bir Vatan Savgacısının Aşk Öyküsü

I

Çağan ilkbahardı İhsan Aydın askerede
Ulu kışlada saat sürerdi
Bir başka kösnü karıca kaderince
Yaşamak ne tatlı öykü

Gücesine mutlu değil yoksundu gitmeden önce
Çıdamla yıpranmış nice günleri var
İnsanoğlunun canı insanoğlunu çeker
Bir kız ki uzun ve orta güzellikte

Anası bağnazdı başında örtü
Bir evleri vardı denize uykaz
Dumandumana gemiler geçiyordu
Saldığı gariplik yüreğe sığmaz

Can sunam olsun kızdaki silginliğe
Beş yere kırıtmadı; dediği dedik
Sevegen ana, öfkeni bitir, korkunu unut
Bir ebebi sensin dünyaya gelmiş işte

II

Günün biri, Anadolu yakasında ağaç altı
Taze yonca üstüne oturdular ikisi
Orası senin burası, benim; konuştular
Gönül işleri ekmek işleri

Evleneceklerdi, elbet evleneceklerdi
Ergesi oydu zaten; sıcağı sıcağına
Fakirleşmiş olsun efendim
Ucuz urbanın eskisini giyerdi

Kötü keskil umutları yitirdin
Bu derdin içyüzü yok. işte döküleodu
Çıkarı yok kıvancı yok nedendir
O kızı öldürdü şubat soğuğu

İhsan Aydın'ı aşkla yudular
Göynüsü bir vakit canına yetti
Karabasan'a doldu kısa uykular
Aşkırak katılıp ulu kışlaya gitti.

Metin ELOĞLU

Kararlı Şiir

Yarın erken uyanıp
Uzunun bir şiir yazacağım
Sonra, anneme mektup.
Elimi çeneme koyup, seni hatırlıyacağım
İyi günler geçecek gözlerimin önünden
Ağlıyacağım, ağlıyacağım;
Asker olduğumu unutup

Mahmut KURU

Sinemadakiler Gibi

Uzun uzun düşündük
Geniş bol nefes aldık
Seviyoruz dedik
Öpüştük!
Öpüştük!

Sinemadakiler gibi..

Celâl KEYYALİ

HAYRAN

Kınalı kayalarına kurban,
Kekikli çallarına hayran,
İncili kumsallarına vurgunum.
Dağlar, dağlar başlarınız bir hoş mu?
Verin bana bulutları, verin dağlar.

Balık oldu düştü gönlüm;
«Beykoz»un dalyanlarına..
Balık balı, güzel balık
Tutkunum sürmeli gözlerine.
Benim olsun ey balıklar
Derinlikler, derinlikler..

Lâvanta kokuyor burnuma
Kızılcık şerbeti damağımrda,
Gel değişelim işleri güzelim,
Sen şiir yaz,
Ben satayım maşanı, ıskaranı.
Noiursun kudretten sürmelim
Nolursun bilkatten aşüftem,
Badem gözlü çingenem
Sat bana sat, şerazadlığı..
Sat bana tapusuz kırlarını.

Sat bana parselsiz ovalarını,
Sat bana incir ağaçlarını, ahlatlarını..
Yaradan!
Bu cân..
Kınalı kayalarına kurbân
Sırtı boyalı kurbanlarına kurbân
Kekliğine vurgun,
Çingenelerine hayran!

Mümtaz Zeki TAŞKIN

GELİN KARDEŞLER

Aşağıda, memleketimizde henüz hiç tanınmıyan Amerikan zenci şairlerinden birinin güzel bir şiirinin tercümesini Edebiyat Dünyası okurlarına sunuyoruz..

Gelinkardeşler
Tanrımıza gidelim
Kapısına vardığımızda
Ben diyeceğim ki
Efendim, kimseden nefret ettiğim yok
Benden nefret ediyorlar
Kimseyi dövdüğüm yok
Beni dövüyorlar
Kimsenin toprağında gözüm yok
Bizim toprağımı gözlüyorlar
Hiç bir m[illegible] a[illegible] aldığım yok
Bizim kilerle alay ediyorlar.

Sen ne diyeceksin kardeşim?

Joseph Seamon Cotter'den

Çeviren: Metin Cevdet ANDAY

Adnan Bulak ve Şiirleri

Naim TİRALİ

Şair Adnan Bulak «Bizim Şarkılar» isimli şiir kitabını çıkaralı nerdeyse bir sene olacak. Sıcağı sıcağına olmasa da Adnan Bulak'ın şiirlerinden bir setmebi; şiiri sevenlere, yeni Türk şiirini takip edenlere bu kitabı tavsiye etmeği, bir vazife telâkki ediyorum.

Üstelik bu vazife benim için büyük bir zevk oluyor. Çünkü Adnan'ın şiirlerine en az kendi hikâyelerim kadar yakınlığım var. Çoğunun mısra mısra nasıl doğduklarını, Adnan'ın o ince kıvrak kaligrafisiyle ne gibi şekillere girdiklerini biliyorum. Hemen en güzellerinin meydana gelmesinde amil olan intibaların sıcaklığını hâlen duyuyorum dersem, inanın mübalâğa etmiyorum. Bana «Park» hikâyesini yazdıran intibaların Adnan'a:

Parklarda su var rüzgâr var
gölge var
Haylazlık âvârelik macera ümit
Parklarda çiçekler ağaçlar
havuzlar
Ve insanlar çeşit çeşit

Gibi güzel mısralar yazdıran intibaların ne derece aynı soydan oldukları açıkça görülüyor. Yine Adnan'a bu günlerde hiç dilimden düşmiyen:

Kuşsuz gökyüzü garip
Ben efkârlı ağlamaklı
Üstüste sigara içtim
İstasyon büfesinde

Mısralarını kaleme aldıran hâleti ruhiye hiçbirimize yabancı değildir. Adnan Bulak'ın şiir kitabı «Ağacın Şarkıları» «Bizim Şarkılar» «Aşk İçinde, Telâş İçinde Söylenmiş Şiirler» isimlerini taşıyan dört kısma ayrılmış. Bilhassa ilk kısımdaki göç konusuyla ilgili beş parça şiir Adnan Bulak'ın destan yazmaya müsait bir söyleyişe sahip bulunduğunu göstermesi bakımından hususî bir ehemmiyet arzetmektedir. Diğer kısımlardaki şiirlerinde, çeşitli ihsas ve intibaları teksif ederek gayet temiz ve akıcı bir dille mısra mısra sunmasını bilen Adnan Bulak, klâsik ve modern şiir zevklerine sahip her [illegible] ayrı memnun kılacak bir şairdir.

Adnan Bulak hakkında daha uzun yazmak isterdim. Fakat çizmeden yukarı çıkmak istemiyorum. «Bizim Şarkılar» için edebî tenkit yazmak ünlü münekkidlerimizin işidir. Bu yazımı bitirirken şu kadarını söyliyeyim: Adnan Bulak'ın bu ilk kitabını okumadınızsa okuyunuz. Mutlaka beğeneceksiniz.

Gerçek sanat yolu

Refet A. KOCABEKİR

Son devrin sanatkârlarında gün geçtikçe insana yaklaşma — daha doğru bir deyimle — insanı insan olarak göstermek gerçeğinin zirveleştiği görülüyor. Bu öyle bir insan ki: madde ve ruhu yaşadığımız çerçevenin içindedir. Onu ne dünün ve ne de yarının insanı olarak tanıyoruz. Bir PİCASSO'nun çalışma[illegible] herkesi hayrete düşürüşü; bugüne kadar çalışılmamış, görülmemiş bir kompozisyonun etüt edilmiş olmasındadır. Şöyle ki: Bilmem kaç santimlik bir çerçeve içerisine sığdırılan insan Picasso'da gerçeğe [illegible] olmuştur. İşte bunu anlamak istemiyenler (acayiplik) maskesi altında gülünç oluyorlar. Hattâ bu (acayiplik) o kadar ileri gidiyor ki; bu stil bir resmin aleyhinde sütun dolduranlar veyahut ta anketlere menfi cevaplar verenler, galerilerde bu anlıyamadıkları, heyecan duyamadıkları tabloyu satın alıyorlar.

Şiir de böyle: çeyrek asırdır şairlerimizin mısralarında kelimelerinde ahenkle uzanan insanoğlu, şiirin basma kalıp düsturundan, dar çerçevesinden uzaklaşamıyanları kuşkulandırdı ve aleyhinde ayaklanmalarına sebep oldu. Onlarca bu cereyan topluma yaklaştıkça, kendi yerinden uzaklaşıyor. Varsın öyle olsun. Onlar da pek âlâ bilirler: Bir sanat eseri topluma toplumdan bahsettikçe gerçekleşir. Fakat onların — bu insanî ifadeler — işine gelmiyor. Asıl garip taraf, bu büyük sözleri sarfedenler bakıyorsunuz bu tarz şiirlerde karşımıza çıkıyorlar.

Hikâyeciler daima insanı ön plâna alıyorlar. Onlar insana insanı tanıtmakla daha çok zafer kazanıyorlar. Romancı da artık cemiyetin içinden sesler veriyor. Günümüzün ressamı, şairi, hikâyecisi, romancısı, her keltraşı halkıi realite olarak insanın safhaya aldılar. İnsanlar onlardan uzaklaştıkça, onlar insanın içine iniyorlar. Tabiatı, eşyayı yarım bırakıp, insanı tamamlamağa çalışıyorlar.

Romancı aşkı bıraktı, eserlerinde kendini bulanı işledi. Ressam derenin, ormanın, eşyanın geçici olduğuna inandı ve insanın ezeli olduğunda birleşti. Şair topluma inemiyen şiirin şiirden bambaşka birşey olduğuna kanaat getirdi. Toplumdan insanoğlunu bulup çıkardı.

Ve böylece bugünün sanatkârları sanatın gerçek yolunu bul-

eşri eski Japon dramlarının korku veya dehşet ifade eden, yüz buruşturan maskelerinin bir tesiri olduğu bilinmeseydi, şüphesiz ki temalar çok gülünç olurlardı. Eğer bu resimlere renk ustalığının göz, büyük değeri eklenmeseydi onlardan taşan hayat ve ifade kudretine rağmen zamanla bir parça yavanlaşacaklardı.

Sharaku, sözün hasısı gerçek bir ressamdır. Şurası kayda değer ki Kiyonaga ve Outamaro'nun her şeyi ifade ettiği sanıldığı bir çağda, kendi kendine yetişen ve işlenmemiş bir sanatçı olduğu halde renkçilik üzerinde bunca sayısız ve nadir keşifler yapabilmiştir. Bu buluşların sebebi belki de diğer estampçıların aksine olarak çok az renk tonu kullanmış olmasıdır. Fakat oldukça donuk olan bu renkler o kadar güzel bir evsafta ve kendi ahdalleri içinde o kadar sıtatlı kullanılmışlardır ki, eserlerinin kudretine son derece yardım ederler.

Biz diyoruz ki çok derin ölçüde Kiyonaga'nın tesirine maruz kalıp sanatçılardan biri olan Outamaro şüphesiz sanatının kemalini ona borçludur.

Kitagawa Outamaro, 1754 te Kavagaye'de doğdu, ve çok genç yaşta Toriyama Sakiyen'e çırak olduğu Yedo'ya geldi.

Estamp yapmağa başladığı sırada Kiyonaga bu sanatı o kadar ilerletmişti ki, genç sanatçıların onu taklit etmemesi oldukça imkânsızdı. Böylece konuların bazan hemen hemen aynen benimsendiği eserlerini onun görünüşüne göre yaptı ve başlangıç devresi eserlerinin çoğu, çok ağır bir zariflik taşımakla beraber Kiyonaga'nın kileri andırıyordu.

Fakat şahsiyeti zariflik ve çekicilikte bu üstadın kudretinden daha da duygulu belirdiği halde Outamaro yolunu bilhassa Kiyonaga'nın son eserlerinin taklidinde arıyor, hattâ devrin yönelimine uyarak kadın siluetlerini, çehrelerinin beyzîliğini uzatıyor.

Outamaro böylece: muhteşem zarifliği, inceliği, garp sihiri, idealize etmeden olduğu kadar bu mürekkep oluştan bir hayat arayışı ile tiplerin uzatılmasından, onlara öz karekterlerini veren teferruatlarına kadar inen realizmden çok zevkli ANALIK SAHNELERİ'ni, EV HAYATLARINDA KADINLAR serilerini (YEMEK PİŞİREN KADINLAR' ÇIKRIKÇI DOKUYUCU KADINLAR v.s. yi görürüz) oynıyan veya yazı yazan GÖZDELER'i nihayet üç dört veya beş yapraktan ibaret: SUİDA KIYISINDA GEZİNEN KADINLAR' AVABİ BALIKÇILARI, SANDALDA KADINLAR, ATEŞ BÖCEĞİ AVI, RİOGKU KÖPRÜSÜ SUMİDE ÜZERİNDE GECE BAYRAMI gibi çoğunu olgunluk çağında yaptığı hayranlığa değer estamplarile fevkalâde çekici, çok güzel bir sanat, çok kişisel bir formül meydana getiriyor.

Ne yazık ki 1800 e doğru, tablerce ünlü ve çok aranan Outamaro başarısını sağlıyan vasıfları ifrata varıyor: deseni gevşiyor, olgunluk çağında o kadar dikkate değer eller gülünç şekilde küçülüyor ve fena çiziliyor; vücutların uzanışı ve yumuşaklığı yılankavileşmeğe başlıyor, ağır saç tuvaleti altına çok zayıf bir boyun uzanarak ense kısalınca çehrenin uzun beyziliği ve pek az açılmış gözler bütün ifadeyi kaybediyor.

Bu son kararsız nazariyeleri toplıyan: üslubun zarifliği, baskısının renginliği, kompizisyonun yumuşaklığı hâlâ tasavvur halindedir, fakat şekil tarzı uygulanmağa geçtikten sonradır ki SEVDA MEKTUBU ve GECE ÇIKIŞI gibi az bulunur eserler veriyor. Tıpkı DÖRT MEVSİMİN ÇİÇEKLERİ ile YEŞİL EVLERİN YILLIĞI adlı iki ünlü eseri gibi.

Siparişlerden bitik hale geldiği aşikâr olan Outamaro'nun ölüm yılı 1806 ya kadar yerini tutmağa uğraşan birçok öğrencilerinin çalıştığı atelyesinde yapılan resimlerde pek az payı vardır.

Yeishi de estamplarını umumiyetle kadınların ve bilhassa gözdelerin yaşayışına tahsis etti. Hâk levhalarının ekserisi çok iyi basılmış ve renkten çizgiden yana oldukça ahenklidir. Bazan sepkin bir üslûbun kompozisyon ve çizgi kudretine erişir, ona yeni bir değer, inanılamıyacak derecede bir nevi saffiyet ekler. Fakat Yeishi, 1790 dan 1805 yıllarına kadar Outamaro'nun ciddî bir ra-

Yeisho-Genç Otafsu'nun portresi

noktayı kaybetmiyen bir realizm de taşıyan aktör protrelerinin kibi olmasına rağmen bu sırada figürlerinin mevcut olmıyan hayatında bir gerileme kendini gösteriyor.

Çok revaçta olan Yeishi tarzı kendini takibeden çok sayıda çıraklar yetiştirdi. Bu tarzın zayıflama devresinde en tanınmış olanlar Yeisho ile Yeiri'dir. Birincisinin estamplarında zarif fakat cılız bir desen, az ihtimamedilmiş bir izlenim ve ilgiyi ender olarak kuvvetle çeken pek keskin tonlar vardır. Bunların en iyisi olan Yeiri'ye gelince, bize hâlâ, bir kadifenin ipek donukluğunu taşıyan bir karışı zeminler üzerinde kurtizanları çok iyi belirten güzel resimler gösteriyor. Fakat Outamaro'nunkiler kadar çok olmıyan Yeishi'nin öğrencileri bu güzel estamp sanatının gerileyişinin durdurmeğa muktedir olamadılar. Yalnız Hokusai ve Hiroshige'nin realist ve emperyonist okulu onu bir müddet için kurtarabilecektir.

Hikâye:

12 Numaralı Hasta

Enver Naci Gökşen

Hakkı efendiyi büyük hastanenin 25 kişilik dahiliye koğuşunda tanımıyan, sevmiyen yoktu. Bütün hastaların en kıdemlis, en hoş sohbeti idi.

Mart başlarında kendini bilmez bir halde, sedye içinde buraya getirmiş, 9 numaralı karyolaya yatırılmıştı.

Yaşı elliyi aşkın olduğu halde içinde sönmez bir güzellik, tazelik ve cvanlılık aşkı vardır. Bu uzun tedâvi müddetince katlanmağa mecbur olduğu mahrumiyetlerin en mühimi baharı grmeyişiydi.

Üç sene evvel evlendiği 30 yaşındaki etli, budlu, elma yanaklı karısı Hakkı Efendi için muazzam bir hayat kaynağıydı.

Zeki kadın, arada sırada hastahane kapıcısına sıkıştırdığı dünyalık sayesinde her gün öğleden sonra koğuşa gelip geç [illegible] dönebiliyordu. Hakkı Efendi; evinde, karısının dizi dibinde o[illegible]tan o ka ar m[illegible] değildi.

Bu haliyle koynunda o'acak [illegible] yal.

Hakkı Efendinin sırtındaki hastanene pijamasına, tabel kâğıdındaki «tahsildar» kaydına bakarak küçümsiyenler, beş lik pijama taşıyan, baş ucundaki komedinin üzerinde hiçbir şey bulunmıyan hastalara yaptıkları muameleyi gösterenler, «evvelâ «ven» diye hitap edenler; doktorlar, emşireler, astalar... sonraları «aldandıklarını» anlamıştı. Çünkü o, her hangi bir tahsildar değildi; eski paşalardan birin hayırsız oğluydu; 40 yıl durmadan içmiş bir mirası yedi idi.

Hakkı Efendinin derdi ilerlemiş bir sarılıktı. Karaciğeri adamakıllı bozulmuş... Karısının kulağına gitmesinden korkarak sakladığı iki hastalığı daha vardı: Şeker ve nüksetmiş bir sıtma...

Bu koğuş Hakkı Efendinin yattığı gündenberi bir bostan **dolabı gibi nice sıtalar** devretmiş, kaç sarılıklı, şekerli, sıtmalı görmüş geçirmişti. Hakkı Efendi ise koğuşun demirbaşı gibi hepsinden sonraya kalmıştı. Adamakıllı tedâvi olmadan, evine yalnız başına ve tıpış tıpış gidecek hale gelmeden bir türlü taburcu olmak istemiyordu. Hastahaneden karısının karşısına biraz daha gençleşmiş, dinçleşmiş olarak ansızın çıkmak kararındaydı.

Bütün gün knedini dinledi. Derece elinden düşmez, yarım saate bir koltuğuna yerleştirirdi. Akşamdanberi karyolasının altındaki kavanozda biriktirdiği idrarını sabahları alır içtiği çayın rengne meraklı bir tiryaki gibi uzun uzun tetkik ederdi. Hastahanede yatmamış olanlar belki Hakkı Efendinin asaleti ile bu hareketini bağdaştırmazlar... tiksindirici bulurlar. Halbuki hastahanede, hele dahiliye koğuşunda tiksinme ve iğrenme diye bir şey yoktur. Bazı hastalar Hakkı Efendi gibi idrarını gözden geçirir veya boşaltı kasesini (sidik kavanozunun hastahane adı) laboratuara yahut helâya götürürken bazıları da rahat rahat çaylarını içerler. Siz, koğuşun [illegible] masada yemeğinizi üflerken karşınızdaki karyoladan da dumanı üstünde bir ördek veya sürgü alınır. Bir saniye önce sürgü götüren hademenin bir başka hastaya o kir tutmaz, mukaddes elleriyle bir saniye sonra yemek getirdiği görülür. Fakat kimse hademelerin ellerinden, koğuşun tezatlar dünyası manzarasından ve havasının tarif edilmiyen kokusundan yükselmez tiksinme. Müminin tevekkülü, hastanın tevekkülü yanında bir çocuk tevazüudur.

Hakkı Efendi günden güne iyileşiyordu. Artık her gün damarından inek sağar gibi tüpler dolusu kan almıyorlardı.

Bütün vehimlerine, «hastahane hastalığına» rağmen o, ideal bir hasta tipiydi. Doktorlar, hemşiler ne derlerse hiç sesini çıkarmadan, nedenini, niçinini sormadan yerine getiriyor, kendini teslim ediyordu. kan mı alacaklar, sonda ile idrar mı, usare almak için hastaların «makarna» dedikleri lâstik boru mu yutturulacak buyurun!.. hepsine peki her şeye eyvallah!.. Fakat bütün bu fedakârlıkların, teslimiyetlerin sonunda Hakkı Efendinin doktorlardan beklediği yegâne şey tam ve mutlak bir sıhhatti. Onun kafasında tababetin bazen her şey, bazan hiçbir şey olduğu kanaati yer etmemişti.

Bir gün: — Görüyorsun ya Hakkı Efendi, bir şeyin kalmadı, yakında seni taburcu ederiz; diyen doktorun yüzüne âdeta yalvaran gözlerle baktı:

— Alayı bırak doktor bey, iki adım atacak alim yok; hani bana söz vermiştiniz. Tıpış tıpış eve gidebileceğim güne kadar beni terhis etmiyecektiniz?

— Peki, peki...

Hakkı Efendinin en korktuğu şey ayaklarındaki şiş tamamiyle inmeden, gözlerindeki sarı renk bir yaz bulutu gibi dağılıp bakışları ışıl ışıl olmadan hastahaneden çıkmaktı.

Hakkı Efendi yavaş yavaş koğuşda yürümeğe, beşiden yemeğe başladıktan sonra öğleye kadar herkesle şakalaşıyor, gülüyor, güldürüyordu. Öğle yemeğini yer yemez de yatağına girip saat bir olunca koğuş kapısında görünüveren karısını dört gözle bekliyordu.

Akşam üzeri karı kocanın vedaı gayet ömür olurdu. kadın:

— Yarın içi ne istiyorsun?

Diye, Hakkı Efendi de hiç değişmeyen bir ton ve içlilikle:

— Seni istiyorum, seni; sen gidince öksüz kalıyorum, diye cevap veriyordu.

Kadın, ağzını kulaklarına vardıran bu cevabı her gün duymaktan âdeta mesut oluyor; kocasının hastahane arkadaşlarının da duyduğu bu nakaratı, arkasından kendisini takip ederken koğuydan koridora süzülüyordu.

Fakat... Ne oldu, nasıl oldu. Hakkı Efendiye nazarmı değdi de taburcu olacağı gün beklenirken birdenbire bütün hastalıkları nüksediverdi; onu tekrar yatağa düşürdü.

Koğuşa neşe mevzuu olan taburculuk ve terhis şakaları da artık işitilmez oldu. Baharı göremiyen Hakkı Efendinin bu gidişle yazından dahayır yok gibi idi.

Kovala- gitmeğe niyetli görünmeyen Hakkı Efendinin kin ci hastalık devresinin ortasında bir gün doktorlara:

— Artık beni azad edin Allah aşkına... diye yalvardığı işitildi. Fakat bu ricaların sebebini herkes kolayca tahmin edebildi: Dünyalıklarını vebedileyelerini aldığı ziyaretçileri «baş hekimden izinli» doktor filancanın akrabası» göstererek ziyaret günleri haricinde hastahaneye salan kapıcının foyası meydana çıkmış, kapıya başka biri konmuştu. Bu yüzden Hakkı Efendinin karısı da iki gün kocasını göremiyerek ziyaret gününü beklemek mecburiyetinde kalmıştı. Her gün karısının dizinin dibinde görmeğe alışkın olan asil tahsildar kapının sıkılaşması üzerine yaygaraya başladı; artık hağlasalar durmıyacaktı.

— Çok sıkıldım, belki evde açılırım!.. diye tıfıl tıfıl ve tıpış tıpış yürüyecek hale gelmeden, karısının kolunda ağır ağır, fakat mesut ve memnun, koğuşun kapısına doğru ilerledi.

Hakkı Efendi «terhis» olmağı beklemeden âdeta firar ediyordu!..

Öldükten sonra

Çocuklar işte hayatım
Hep o deniz şehrinde geçti
Bir şimal yokuşu ve limonatacılar
İşte gözümün önünde hepsi

Ben her sonbaharda ta'ebe
Ve çarşılar yağmur elindeydi
Zarzavatçılar daha tanış
Şairler daha deli

Ben camlı bir sahil kahvesinde
Ders çalıştım geceleri
Ah o zamandan beri bilirim
Bir şey değişmedi değişmedi

Meselâ şimdi adam
Bu park önünde olmalı
Meyhane bu kadar uzaklaşmamış yolumuzdan
Köprüyü bir sistir kapamalı

Yorulmalı rüzgârlar gibi
Ah bana şimdi rüzgârlı şarkılar gerek
Ne konuşmak kadı ne türkü
Ne de vefakâr tramvay çanları yağmurda

Çocuklar başka şeydi yaşamak
Şehir biraz batıda kaldı
Baksana gazeller bile dalında
Yoğunluk akla gelir miydi

Turhan GÜRKAN

Sahibi ve Yazı İşlerini Fiilen İdare eden: Mehmet AKUZUN

Sekreter: Sabahattin Hüsnü

Not: Her türlü müracaat sekreter adına yapılmalıdır.

Abone: Yıllığı 250
Altı aylığı 150
kuruştur.

Adres: P. K. 445 — İstanbul

Dizildiği ve basıldığı yer: ÜLKÜ Basımevi

Mümtaz Zeki TAŞKIN

VARYETE ŞİİRLER

Duyurma

Sayın şair arkadaş:

Yayınevimiz Türkiye çapında bir teşebbüse girişerek, türlü sebeplerden şiirlerini neşrettirememiş şairleride içine alacak büyük bir antoloji hazırlamaktadır. Babadan oğula, oğuldan toruna, en kıymetli bir miras olarak kalacağına şüphe olmayan bu büyük antolojide herhalde sizinde bir yeriniz olmalıdır.

Vakit geçirmeden, en beyendiğiniz bir şiirinizi, kısa hal tercümenizi ve hiç baskı yapılmamış temiz bir klişenizi yollamanızı rica ederiz.

İdare Müdürü
Yalçın EVRİMER

Not: Hazır ve temiz klişesi olmayanlar iki fotoğrafla 150 kuruş yollarlarsa klişeleri tarafımızdan yapılır.

San'at Yayınevi Posta kutusu 3101 İstanbul

Dil Devrimi Üzerine

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

çok deyimler var ki sevmiyor, kullanmasını beceremiyoruz:

Lâyemut, takrir, arzuhal, müstakil, müstelzim, ihtikâr, ihtilâl, mecnun, inkılâb (belki de inkilâp olacaktı), Efkâr-ı umumiye, Nafia, Münakalât... Bunlar tanınmış bir Başyazarın Baş yazısında ilk anda gözümüze çarpanlar. Böyle konuşanların Dil Devrimini baltalarken yalnız kendilerini düşündüklerine artık inanıyoruz. Bunlar Müselles yerine Üçgen, Murabba yerine Dörtgen dendiği zaman da yaygarayı bastılar. İçlerinde bugündek soyadı Devrimini yutamayıp ağızlarında geveliyenler var. Üstelik sevdiğimiz ve tanınmış bir profesörümüz de sözü «Eski Türkçe okuyup yazılımı yoluna getirmedi mi? Ama onların yazdıkları kitaplar da önümüzdedir. İçleri Arapça, Farsa, Fransızca terimlerle de lu. Evet, belki Fransızca da biliyorlar. Bilmedikleri, istemedikleri yalnız Öz Türkçe. Anlaşılmaz bir dille sayfalar dolusu yazılar karalıyorlar. Anlıyamayınca kızıyorlar:

Cahil, cühelâ, echel... aynı kökten gelme bir sürü söz sayıyorlar size.

«Bu tasfiye»lade ve kabulden sonra yaşayan Türkçenin mükemmel bir kâmusunu (kamus böyle mi yazılır?) Sarf ve Nahvini yapmak..»

Bu sözleri, bu «sarf»ı, bu «nahv»ı on sekiz milyonda kaç kişi anlar sanıyorsunuz a Sayın Baylar? Yoksa, yoksa ne söylediğinizi bilmiyecek duruma mı düştünüz?

• K İ T A P L A R •

TOPRAK

İbrahim Z. BURDURLU

Toprak sahibi olmanın bir köy lühayatında meydana getirdiği bü yük değişikliği anlatan; köy hayatiyle köylünün ruh durumlarını bir çok yönlerden inceleye. Toprak romanı, Emile Zola'nın diğer eser lerinin özell ğ ne uygun bir karakter taşıyor.

Bu eser dede uzun uzuntasvirler, tasvirlerin bünyesind den çıkan tahliller; ayrıca köy lülerin bir tek fikir olan toprak üzerindeki düşünceleri; ona sahip olabilmek için girişt.kleri

Her türlü mücadeleleri yer almış. Emile Zola, bu eserinde de natürelizm'in tam, sadık bir dostu. Hemen her fikiri, her olayı, her gözlemini olduğu gibi yazıyor. Belki bu yolda ileri de gidiyor. Ileri gittiği noktalar da yok değil.

Toprak, iki cilt halinde yayınlanmıştır. Eserin mihveri, bir köylü ailesi üzerinde. Esas kısmı, kitabın adıdır.Bu ailenin iki kardeşi ve bu kardeşlerin çocukları: köyün yakınında bulunan bir çiftlik, köye yakın bir kasaba; bu ailelerin komşuları. roman nınikinci derecedeki bölümlerini babanın, bir köylüye has ihtiras teşkil ediyor. Ana konu, Fouan babanın, bir köylüye has ihtiraslarını gerçekleştiriyor. Toprağını çocuklarına paylaştırdıktan sonraki hayatı, elinde bulunan tahvillerle kötü bir durum almıştır. Çocukları, bu toprak sahibi babanın elinden tarlalarını aldıktan sonra, gözlerini onun tahvillerine dikmişlerdir. Bu göz dikiş ihtiyar babayı, en kudurgan hareketlerle incitmiştir, Zavallı adam, iki oğlunun evi arasında mekik dokumuş, nihayet oğlu Buteau, gelini Lise tarafından boğulmuş ve yakılmuştır. Bu olayın peşinden gelen ikinci bir olay da Buteau'nun baldızı Francoise'la evlenen Jean'ın hayat kavgasıdır. Jean, Francoise'la evlendikten sonra Buteau'nun elinde bulunan karısının malını ikiye bölmüş, artırmak suretiyle evi satın almıştır. Evsiz kalan Buteau, karısı Lise'le Jean'a kin beslemişlerdir. Bir gün Lise, karnında çocuğu olan, kız kardeşini, tarlada, tırmığın üzerine itmek suretiyle yaralamış ve ölümüne sebeb olmuştur.

Francoise öldükten sonra, zaten bir yabancı olan ve hiçbir şeyi bulunmıyan Jean, evden kapıdışarı edilmiştir.

Bu olaylara, köyün yakında bulunan çiftliği içinde geçen ve çiftlik sahibinin bir kaza sonu cuölmesiyle sonçlanan olaylar da eklenmiş, roman, genel olarak bir toprak romanı olmuştur. Ayrıca,eserde, devrin hükümet idaresi, milletvekillerinin seçilmesi ilân edilen harp te yer almıştır.

Emile Zola, bu sekizyüz sahifelik romanında köylünün kafasında yerden toprak düşüncesini, kendi sanat açısından mütalâa etmiştir. Şahısları, diğer romanlarında olduğu gibi, gene kisisel ihtiyaçlarının baskısı altında gene cinsi isteklerinin peşindedirler. Hırsızdırlar, mücadelecidirler, edepsizdirler. Zola, bu tipleri eline alarak, onları en tabii yollardan götürmek suretiyle, maksadına erişiyor. Bir çiftlik hayatında, amelelerin; bir aile hayatında, aile şahıslarının; bir köy toplumunda ayrı ayrı insanların hayatlarından ibret alınacak sahneler gösteren bu romanda, içgüdüleriyle hareket eden insanların en düşük durumuyla bağlı oldukları düşüncelerle nasıl bir değer verdikleri açıkça gösteriliyor.Zola, realizmden geçerek natüralizmin tam içinde karar kıldığını bu eseriyle de gösteriyor.

Bir sosyal çevre olan köyü, köy yaşayışının icaplarını, h.r türlü hayat şartını; bilhassa toprağın bir köylü gözüyle değerini anlatan parçalar nefis bir nesir diliyle kaleme alınmıştır. Tarlaların yazın olgun zamanı, bahardaki yeşerme, bağ bozumu, ekme ve sürme çalışmaları olaylara bağlı olarak uzun uzun tasvir edilmiş, toprak bir köylü gözüyle en üstün bir şekilde canlandırılmıştır.

Romanın Türkçe tercümesinde Hamdi Varoğlu'nun etkisi elbette büyüktür, Türkçeyi de pek iyi bilen mütercim, Emil Zola nın üslubunu benimsemiş, hem en hemen her ifadenin Türkçe karşılığını yerine koymuştur. Emile Zola'yı Türkçeye kazandırmakla Hamdi Varoğlunu unutulmaz bir hizmeti Türk kültürüne bağlanmıştır.

"Bir şakinin oğlu konuşuyor" Destanından

Öyl. uzun, öy.e çekik ki kavakları,
Gök mavisi
Çini misali
Köpürür tepelerden bulutları...
Bir hatıradır çocukluğumdan
Bugray denizi Sivas.n
Kızılırmak boyuca
Ve cüm.e köy.üğünce ma'lûm
Yoğun. yokuşunu destursuz
Merakim'i pervasız aşan
Dileyince köy basan
Dileyince yol kesen
Yedi.uğlu ölüm fermanı..
Minarelerinde beşvakit ezan
Selçuk yapısı medreselerinde tevekkül
Ve değirmenlerinde süpürge tohumu
Kandillerinde bezir..
Bir hatıradır çocukluğumdan
İri iri kahır kuşları
Çekeı getirir..
Ve babam
Ve gözlerinde karyağdı atı
Kocaman kaltak vurgunu yarasıyle
Gümüş takımlı eğerli
-Dağıstan iş emeli-
Boyunlarında lâle
Ayaklarında zincir
Alibaba- Pir.kinik yolundan
Suşehrine,
Suşehri divanıharbine...
Yiği.leriki bıyıklarından adam asılır
Yiğitlerki sabah sabah çekilir ipe
Çekik kavaklar misali
-Öyle rahat, öyle sakin-
«Kına yaksın selâm edin alçak sultana»
Alçak sultana..
Irmakları, tarlaları, yolları boyunca
Mahzun memleket
İnsanları ve hayvanlarıyle
Kapılar önünde düşünülür.
Akşamları ufka bakır dökülür..
Gidenler dönmez olmuş, alışılmış
Mahal'e mahalle düşen künyeler
Mahalle mahalle asılmış..
Yollar boyunca göç
Yollar boyuca insan ölüleri
Dağlarki ya şaki
Ya hasta asker ölüleri
Ve yeditağlu ölüm fermanı terkisinde
At alır, at verir menzil boyunca
Tatarağası..
Ve demir parmaklıklarında bekbaşlar..
Birinci Umumi harpte Sivasın içindesin
«İnsan dediğin kuş misali»
Bir zaman içresinki
Boynunda ölü doğmuş çocukların vebâli
«Şu Sivasın içinden ge'dinde geçtim»
Eğildim soğuk soğuk suların içtim»
Doymadım anam.
Bir hatıra çocukluğumdan
Rüzgâr misâli.

Kâmuran BOZKIR

YİRMİ BEŞ KURUŞA AMERİKA

Naim Tirali için en genç öykücümüzdür de diyebiliriz Gerçi Tirali'nin yaşı küçüktür ama, yayın hayatımızda değme yaşlılar dan dah çok ün kazandığı da bir gerçek..

Bu güne kadar Park ve Yirmibeş kuruşa Amerika isimli iki kitap yayınladı. Bunlardan Park'ın ikinci basımı da tükenmek üzere.

Naim'in öykülerinde insanı sürükleyen bir hava var. Hele gençler arasında o havaya kapılmıyacakları pek umamıyorum. Park'ı okuduğum zaman,, bir yatılı okul hayatını aynen Naim'le birlikte yaşadım. Yirmibeş kuruşa Amerika'da ise.. Burada durmam gerek. Bu yeni öykülerin de Naim biraz daha olgunlaşmış olarak karşımızdadır. Yazar bu öyküleri biraz açık-saçık bir dille bize verdiği için belki ona çatanlar olacaktır. Ama, kim ne derse desin, Naim bu öykülerinde yüzde yüz gerçek olan konuları bütün çıplaklığıyle önümüze koymağı becerebilmiştir. Öyle ki, olayları birlikte yaşamış, ürpermiş ve öylesi hayattan tiksinmişiz.

Naim'in bu yeni kitabını okumanızı isterim.

GRAMOFONLU GARSONİYER:

Gramofonlu Garsoniyer Cumhuriyet gazetesinde sık sık öykülerini okuduğumuz Cevat Tevfik Ensor'un kitabının adıdır. Her biri birbirinden güzel 16 öykünün toplandığı bu kitap okuyucusuna yazarının olgun kalemi, sürükleyici anlatışı ve gerçek değeri hakkında bir bilgi vermektedir. Gramofonlu Garsoniyer 1 lira fiyatla her kitapçıda satılmaktadır, okumanızı sağlık veririz.

YATAKLI VAGON YOLCUSU:

Ünlü öykücülerimiz arasında haklı bir yeri olan Bekir Sıtkı Kunt'un Yataklı Vagon Yolcusu adlı kitabını bilmem gördünüz mü? Bu öykücümüzün öykülerini ötedenberi severek okurum. Baştan aşağı zevkle okuduğum yeni kitabında da bilhassa son yıllarda yazdıklarını beğendim.

Kitabın sonlarında yer almış olan eski tarz öykülerin bana Yataklı Vagon Yolcusu...... kadar zevk vermediğini açıkça söylemeliyim.

Mesleği sebebiyle gerçek hayatı ve yaşayışı, tâ en derinlere kadar taşıyan ve yaldızsız, pürüzsüz bir dille bize vermeği bilen Bekir Sıtkı Kunt'un Yataklı Vagon Yolcusu'nu okuyucularımın okumalarında fayda buluyorum.

PABUÇLAR:

Fahir Onger arkadaşımızın yardımı ile tanıdığımız Bülent Oran'ın Pabuçlar isimli bir öykü kitabı yayımlandı. Pabuçlar yazarını bu güne kadar tanımamışımıza yanmadım dersem yalan. Çünkü Bülent öykücülükte ilk adımı çoktan atmış, hatta adamakıllı olgunlaşmış bir yazar karşısında olduğumuz hissini uyandırdı bizde.

Pabuçlar adlı öykü kitabını okuyucularımıza sağlık veririz.

BAHAR ŞARKISI:

Anadoluyu karış karış dolaşan Şemsi Belli bu isimle bir şiir kitabı çıkarmış. Eskinin yıkıcı etkisinden henüz sıyrılmamış olan bu genç arkadaşımızın zamanla düz yazıları gibi gerçek yaşayışa uyan ve güzel olan şiirler vereceğine inanıyorum, Çünkü Şemsi Belli Anadolu'yu yakından tanımaklı bir Türk şairi için en öden gien malzemeyi edinmiş bulunmaktadır.

Baba Evi romanı dolayısile
Küçük Adama

MEKTUP

Yazan: Yıldırım SAİT.

Kitabını şimdi okumuya başlıyorum kıymetli dostum. Dostum dediğim için kızma bana.. Seninle hiç görüşmedik, hiç konuşmadık amma, bazen insanlar, görüşüp konuşmadan da dost olabilirler..

Seni bu gece yatbaşında gözlerimin önünde, masanın bir ucunda bana gülümserken görüyorum. Saçlarında Eleni'nin kokusu, dudaklarında Beyruttan hâtıralar var.

Birazdan pencereyi açacağım. burnumu, keskin bir deniz kokusu tırmalayacak. Sahinlde balık tuttuğumuz günleri, Virjin'in ince yüzünü göreceğim. Ve, sen bana bir şeyler anlatacaksın küçük Adamım! Cin Mehmet'ten Nadiyeden, Niyaziden, Eleni için çaldığın günlerden bahsedeceksin bana. Ve ben dinliyeceğim; daima dinlemek istiyeceğim. Hasan Hüseyinle, Yogiyle tanışacağız. Sonra..

Sonra mehtapta top oynıyacağız seninle.. Islak topraklar üzerinde, güzel geceler geçireceğiz ayı seyrederek..

Bütün bunlar hep tatlı hatıralar değil mi? Ama arada senin için fena olanlar da yok değil! Babandan dayak yediğin günleri hatırlar mısın? Hani çöpçü olmaya karar vermiştin bir gece de..

Sonra, yolculuk... Adana ve Beyrut. Hepsi mâziye karıştı. Suriyeden memlekete dönmek için çektiğin vatan hasretini bilirim. Sonra avdetini ve yıkılan hayallerini..

Ama üzülme! Zira şunu hiç bir zaman unutmamalısın ki, bu dünyada hayalsiz, hatırasız ve bomboş yaşıyanlar da vardır. Ne hazindir.. Varsın hâtıralarımız acı olsun.. Zaman onu öyle tatlılaştırır ki, bir daha yaşamak istersin âdetâ...

Yıllar, her şeyi yutuyor dostum. Bir müddet sonra, bu güzel hatıralardan da bir şey kalmaz. Yalnız... Evet yalnız.. Emin ol, bize bu geçmiş günlerden tek bir ebedi hatıra olarak açlığımız kalacaktır.

Ve sen, benim küçük adamım, binlerce hatıra üzerine kurulmuş hayatın boynuna daima; «Ey açlık seni midemde, iliklerimde, kanımın küreyvelerinde duydum. Ve sen, benim iyi benim şefik ve rahim olan ağyum, insan soyu, sen ebedi tokluğu fethedeceksin!» diye bağırmaktan kendini alamıyacaksın.

Yeni bir çehre :

Çetin Tezcan

Kaynak dergisinin şiir yarışması sonuçlandı. Bu derginin yaptığı takdire lâyık işlerden biri de, genç kıymetlere müsait şartlar hazırlaması oldu.

Yeni atıldıkları san'at hayatına onlara bir ağbey şefkati gösteriyor. Genç değerleri bizlere tanıtıyor. İşte bunlardan biri: Çetin Tezcan.

Onu, yakından tanıyan bir kaç kişiden biri de benim. Onun lise eğitimini biliyorum. (Okulu bir talebe sevmezdi. Yatılı mektep nizamı onu sıkıyor olmalıydı. Onu sakin bir öğrenci olarak tanıdım. Bizim okulda ekseri öğrenciler; yeter kültür alamadıklarından mıdır, yoksa bir yatılı mektep kayıtlarına bağlı kalmak mecburiyetinden midir, ekserisi şahsiyet bulamamışlardır.

Ama Çetin'i daima istisnalar arasında sayardım. Onu ne zaman derse kaldırsam heyecanlanmadığını hatırlıyorum; soğukkanlılığı gururundandı. Bu gururu ile o, büyüklük taslıyan talebelere benzemezdi. Arkadaşları arasında sağlam bir yeri vardı. Herkes ona başka türlü muamele etmekte mecburiyet duyardı, hattâ biz öğretmenler bile, iradesi [illegible]. Arkadaşları onu şakacılığı ile severlerdi. Arkadaşlarından pek üstün olmasına rağmen onlara katışmasını becerirdi. Ama kıyafeti, onu en iyi anlatırdı: Elbisesi ütüyü zor görürdü. Frenk gömleği biraz kirli olurdu, ayakkabıları hep boyasız, çorapları delikti. Bu kaygusuzluk onun da hoşuna gidiyor olmalıydı. Ya sırası!.. Ders kitaplarının henüz tamam olmadığını ders yılı ortasındaki bir muayenede görmüştüm. Sırasında daha çok, romanlar, şiir kitapları vardı. Oranın daima perişan olduğunu görürdüm. Bu derbederliği içinde sapasağlam ve pek ince bir zevki vardır. San'atı öyle severdi ki!... Müziği pek severdi. En çok Brahams'ı beğenir ve severmiş... O, talebe oluşu ile kıyaslanmayacak dip diri bir bir şahsiyet sahibi idi.

Şimdi o, Bir Ege kasabasında memurdur. Bir yılı haklayan basın hayatında ilk başarısı kaynak şiir yarışmasında üçüncülük oldu. Bu suretle şiirlerini bastırmak imkânını da buldu. Gerçek başarısının uzak olmadığını ümit ediyorum. Çetin Tezcan'ın gerçek bir kıymet olduğuna inanıyorum!

Kalbinde yaşama saadetini ve insan sevgisini derin bir heyecanla duyan şair, şimdilik ekseri şiirlerini bu konuda yazıyor. İşte kendinden izin almadan buraya vermek cesaretini bulduğum, son şiirlerinden biri:

GEMİLER

Uzak diyarların rüzgârı direklerinde
Güvertesinde bir takım insanlar
Limana ışıklar içinde girer gemiler
Gemiler gider mahzun mahzun
Kalplerimiz beraberinde
Portakal bahçeli kıyılar
Kenarında bekleyen sevgililer
Hasretli düdük seslerinde

Doğan CEBECİ

Gene Hars Meselesi Və Bir Ümit

Nihat M. ÇETİN

Geçenlerde, Anadolu'nun, onu, zevki, düşünüş ve duyuşuyla yakından bilmeyenler elinde ne şekillere büründüğünü bir kaç örnek vererek belirtmek istemiştim. Bu yazımda da devirleri, çevreleri, zevkleri ve sanat anlayışları bakımından büsbütün ayrı olmakla beraber harsımızın başka başka taraflarını karşı gösterdiklerinden ayrı olan iki şairimizden birer parça alacak ve köy enstitülerinin bende uyandırdığı büyük bir ümide sadece işaret edeceğim.

Çukurovalı **Karacaoğlan**, - sanıldığına göre - Rumeli'nde ve Arap ellerinde gezmiş. Fakat, bu yabancı yerlerde sadece garibliğini duymuş. Süleyman Nazif'in «Olur mehâsin-i gurbet te başka gözlere» dediği gibi, bizim olan toprağı, rengi bizden olan gülleri, bizden olan güzelleri aramış:

**İndim seyrân ettim Frengistân'ı
Elleri var bizim ele benzemez
Lezin tutmuş goncaleri açılmış
Gülleri var bizim güle benzemez**

**Göllerinde kuğular yüzüşür
Meşesinde sığırları böğrüşür
Güzelleri şarkı söyler çağrışır
Dilleri var bizim dile benzemez**

**Karacaoğlan eder dosta varılmaz
Hasta oldum hatırcığım sorulmaz
Vatan tutup bu yerlerde kalınmaz
Elleri var bizim ele benzemez**

Ele alacağım ikinci şair **Yahya Kemal**. Yahya Kemal, kuvvetli bir millî kültürle Garbı tanıyanların, meselâ gümüş suyuna batırılan bir madenin kendi rengini tamamen kaybetmesi gibi, benliğinden uzaklaşmadığını, aksine olarak frenk - suyuna batıp çıktıktan sonra da yine millî renk ve bünyesini koruyabildiğini gösteren en açık delildir. Tıpkı birinci şair gibi, o da, «Duydunsa da zevk almadım islav kederinden.» demiyor mu? Kanlıca'dan bahsederken «Yalnız bu semti sevmek için ömrümüz kısa...» mısraile tuzlanan şair, eserlerinde tarihi, iklimi, mimarisi, gururu, hüznü, musikisi hattâ masallarile... Türk ve müslüman bir vatanı ve bilhassa İstanbul'u yaşattı. Bu unsurları onun şiirlerinde ayrı ayrı işlenmiş olarak gördüğümüz gibi bir arada da bulabiliriz:

Hüseyin Rahmi, Mehmet Akif ve Yahya Kemal'de İstanbul bir bütün olur. Ama Anadolu, onun maddî ve manevi derinliklerine inebilen hiç bir sanatkârımız tarafından yaşatılamadı. Bu yolda köy enstitülerinden çok şey beklenebilir. Bu sağlam ruhlu köy çocukları çeşitli sahalarda, bize has bir soğukkanlılıkla gösterdikleri başarılarile çok şeyler vâdediyorlar. İşte Karacaoğlan'ın bir hemşerisi: (Düziçi Köy Enstitüsü, **İbrahim Karalı**)

Koşma (İçinde)

**Bir güzelin âşıkıyım efendim,
Diyemem bu sözü eller içinde...
Sulara kapıldım, bozuldu bendim,
Bir denize düştüm seller içinde!**

**Çoktanberi ben bu sırrı saklarım,
«Kavuşma ne zaman?» diye beklerim;
Derd üstüne günde bir derd eklerim;
Kaldım bu karışık haller içinde!**

**Gündüz hayâlini kalbde beslerim,
Geceleri düşte saçın süslerim,
Bir hâl gelir, sazı alır seslerim;
Nâçâr kaldım bozuk teller içinde!**

**Şikâyetim sana ey ulu Mevlâ;
Yaktın bu ateşi sönmüyor hâlâ
Neyim ki sevdâya ettin mübtelâ
Söylenir Karalı diller içinde.**

Demokrasi ve Sanat

Nuri TARHAN

Yeni yeni gelişmeğe başlıyan demokratik hayatımızda san'atın yerini işaret etmek, san'atçının vazife ve sorumluluğunu belirtmek gerekir. Maalesef, bizde henüz -genel olarak- batı anlayışında bir san'at ve san'atçı mefhumu yoktur. Tiyatro artistinin adı çok kere oyuncudur. Şair, âdetâ anormal bir adamın lâmıdır. Müzik sanatçılarının ekseriya çalgıcı diye istihfaf edildiğini hep biliriz. Şark zihniyetinin hâkim olduğu totaliter bir nizamda bunu, tabi karşılamak lâzım gelir. Fakat demokraside böyle şey olmaz. San'at bir topluluğun karekterini temsil eder. Halk'ın Sosyal düşüncesini tahlil ve terkip ederek toplum hayatının âhenkle devamını sağlar. Millive insani duyguları şuurlu bir hâle getirir.

Hiç bir demokrasi rejmi yoktur ki san'atın ve san'atçının yardımından müsteğni kalabilsin.

San'at halkın bağrından fışkırdığı halka dayandığı, halk yararına çalıştığı yani tek kelimeyle samimî olduğu müddetçe iyi ve faydalıdır. Gerçi san'at, tam bir hürriyet içinde kudretini gösterebilir. Muayyen bir çerçevede kalamaz.

Bilhassa zamanımızda, milletler arası bir san'at görüşü belirmiştir. San'atçı, istediği gibi çalışmakta serbest olursa, ancak san'at eseri yaratabilir. Ama bununda bir haddi vardır. Bir defa san'atçı, taklitten kaçınmalıdır. Şüphesiz önce kendi zevkini, kendi görüşünü düşünmektir. Zaten başka türlü san'at olmaz. Sanatçı ısmarlama eser imal edemez. Sadece inandığını, duyduğunu verir. Bununla beraber san'atçı, bir Robinson değildir. Elbette hitap edeceği bir kütle vardır. Fakat bu kütle kimdir?

İşte mühim bir mesele!

Fikret'in dediği gibi: (varsın Veli dayı Makber'den bir şey anlamasın) dersek, şüphesiz çok haksızlık, hodgâmlık etmiş oluruz.

Lâkin her şairin bir Mehmet Emin Yurdakul olmasını istemekte aynı derecede haksızlık ve hodgâmlık olmaz mı? Bence bu meseleyi bizzat san'atçı halletmelidir.

Yalnız sırası gelmişken şunu söyleyimki son yılların büyük san'at eseri olarak, ilân edilen meselâ bir (Hayatşehir) şiiri, yahut bir (Yunus Emre Oratoryosu) bu gün, Türk halkının çoğunluğu tarafından anlaşılamadığı için sevilmemiş, tutulmamıştır.

Halbuki günümüzün san'atçısı, Herşeyden evvel milleti tarafından anlaşılmak için çalışmalıdır.

Millî olamıyan bir eser âsla beynelmilel olamaz. Her büyük şaheser önce kendi milletinin damgasını taşır. Her dâhi evvelâ bu kavmin malıdır. Goethe Almandır, Hugo Fransızdır, Shakespeare İngilizdir ve ilâh.

Fakat insafla söylensin, YunusEmre Oratoryosu Türkmüdür? ve yazıkki bir çok san'atçılarımızın -bilhassa müzik san'atçılarımız- bu noktaya pek o kadar önem vermiyorlar.

Totaliter rejim, san'atı kontrol altına alıyorda Demokrasi rejiminde hürriyet havası esiyor.

Fakat, yalnız hürriyet san'atçıyı tatmin etmez. San'atçı, hele bizdeki san'atçı çalışabilmek için devlet yardımına muhtaçdır. Muayyen zamanlarda veri'en mükâfatlar yardım sayılmaz. Hem bu mükâfatların sanatçıyı teşvik hususunda zerre kadar tesiri yoktur. Nöbel mükâfatlarının, çok defa ehil olmıyanlara verildiği malumdur.

Galiba bizde, buna özenmiş olacağız ki, bu günkü Türk şiirini temsil etmiyen bir manzumeye, ve bu günkü Türk tiyatrosunun orta çapta bir eserine mükâfat verdik.

Plaj, Ip, Kol, Şezlong, Balık Ve Rahatlık

Genç bir hava genç bir deniz
Yürüyenler yalnızlık'tan kaybolmuş
Bir kapı gölge yapıyor
Bir ağaç toprağa bakıyor
Bir ip yalnız kalmış

Bir kol duruyor hareketsiz
Sıcak bir göz ipe bakıyor
İpin güzelliği yerin de durmuyor

Biraz sonra kurtuldu yalnızlıktan
Bir motora bağlandılar
Kolları yalnızlık'tan kurtuldu
Birbirine sokuldular

Orta yerde benim yalnızlığım duruyor
Orta yerde sen ve senin gözlerin duruyor
Uzaklarda sayfiye evleri
Sayfiye evleri kahvaltı ediyor

Bir adam şezlonga yapışmış
Önünden tavuklar geçer
Yürüyen sakindir
Asfalttan faytonlar geçer

Saytiye evleri dondurma yiyor
Akşam üzeri
Sayfiye evleri reçel ve kızarmış havuç kokuyor

Ip gene yalnız kaldı

Şimdi aşk başlıyor sayfiye evlerinde
Şimdi aşk bitiyor sayfiye evlerinde
Şimdi kollar ve bacaklar gülüyorlar
Şimdi gözler şehrin serin havasıyla ısınıyorlar

—

Açık bir kapı duruyor içerisi az aydınlık
Odada bir masa
Masanın üstünde tava
Tavanın içinde balık

Ömer Edip CANSEVER

BEDRİ GİDER

EGE TÜRKÜLERİNDEN:

"Köroğluyla Yamanlar,,da

Bir kahveye yeter ancak gücümüz;
Köpüklüce olsun bâri kardeşim.
Kadından-içkiden
Dem vurmaz bize
Derdimiz apayrı, bambaşka bizim.

★

İzmir,
Semt semt bir tablodur karşımızda,
Yıldız yıldız ış klardan.
Kartal gibi süzülüyoruz
Mehtaplı su'arına körfezin
«Küçük Yamanlar Gazinosu»ndan.

★

Nedir plâktaki bu rezil şarkı?
Yakışırmı be kardeşim,
Şu güzelim mehtap,
Şıkır şıkır körfez,
Canım İzmire karşı...

★

Kalk kardeşim,
Tutalım Yamanların doruğunu
Nerede?
Gümbür gümbür gümbürdeyen
Hürriyet şarkıları.
Bir zaman koç yiğit Köroğlu,
Dile getirmiş Çamlı dağları.
Şöyle bir «hey,hey!» çekmesin
Tir tir titretirmiş soyguncu beyleri,
Mültezim ağaları

★

Mademki bu akşam dağlar bizimdir;
Kalk yiğitim, kalk Köroğlum
Beraberce gür'iyelim:
-Bizden selâm olsun güzel İzmir'e
Çıkıp Yamanlara yaslanmalıdır.
Kadifekaled'den -Çatalkaya"ya
Bulutlar üstünren seslenmelidir.

★

Yıldızlar körfeze bir bir dizildi
Işıklarla İzmir semt semt yazıldı
Hasta plâk sustu, yürek düzeldi
Gümbür gümbür İzmir çalkanmalıdır-
Çalkanmalıdır Körfezum, çalkanmalıdır

1 9 4 9

Yuvarlanıp gidiyoruz
İyi- kötü.
Sen de geldin aramıza 49
Geldiğin yerler nasıldı?
Biz, yarı aç-yarı tokuz.

Bedri Gider'i Varlık'ın eski sayılarından birinde yayımlanan «Varlık Şairlerine selâm» adlı şiiriyle tanıdım. Ne yalan söyliyeyim, o şiiri hiç sevmemiştim. Bana pek «Dolkavukça» gelmişti. Hani «şiirim yayınlasın» diye yapılmış bir dalkavukluk. Ama sonra bize gönderdiği şiirler hep güzel şiirlerdi, sevdim. Mektplaştık Bedri Gider'le, Bu mektuplaşma bizi birbirimize daha çok yekınlaştırdı. Onun temiz kalbini, duygularını, tertemiz memleketçiliğini bana öğretti.

Bedri Gider ilers için ümütler veren genç şairlerimizin öncülerindendir. Çünkü o memleketi, köyü, kölüyü çoğumuzdan daha iyi bilir. Gerçek memleket Edebiyatı görerek, bilerek, yaşıyarak yapılandır başkası değil.

Bedri Gider 1921 yılında, köylü bir anadan, Biga'da doğdu. İlk ve ortaokulu Biga'da bitirdi. Babası ufak bir esnaftı, sermayesi zaten üçbuçuk kuruş kabilinden. Çarçabuk eriyiverince Bedriler Kasabada geçinmek için çırpındılar da çırpındılar. Olmadı. Babasının köyü Sarıkaya'ya taşınmak zorunda kal-

dılar. Eh, orada da geçinmek kolay mı? 8 dönümlük bir tarla var, münazaalı.

Evde iki amcanın çoluk çocuğu ile 16 kişi.. Bedrinin babası Eybekli köyüne Muhtar oluyor. Bedriyi de Balıkesir Necatibey öğretmen Okuluna yatılı veriyorlar (1938). «İyi bir köy öğretmeni olmak için can atıyordum, diyor Bedri Gider idealin ne demek olduğunu burda öğrendim. Öğretmenlik! Ne yüce duygudur o. Tatillerde köyüme geliyor, bütün günlerimi köyü ve köylüyü tanımaya hasrediyordum. Zaten ben de onlardan bir parçaydım. Onların dertleri, sevinçleri aynı zamanda benimdi de. Artık öğretmenlik mesleğinin tılsımlı anahtarı elimdeydi: Köylüye kendimi sevdirmek. Köylüye kendini sevdiren bir Atatürk çocuğu, bir devrim neferi ödevinin yarısını yapmış sayılır.» Ne yazık, Bedri Gider öğretmeliğe kavuşmasına çok kısa bri zaman kalmışken Okuldan ayrılmağa mecbur olmuştur...

Sonra asker olmuş, sonra evlenmiş. Şimdi bir çocuğu var. Sırasıyle: Ofis anbar şefliği, Bucak Nufus memur ve, kütüphane memurluğu, Halkevi İdare memurluklarında bulunan Bedri Gider şimdi boştadır. «Öğretmenlik aşkı ruhumu derinden kavramış, hiç bir işte tutunamıyorum. Şimdi kendimi iyice şiire verdim» diyor. İlk şiiri Okuldayken Kültürkolunun yayınladığı «öğretmen yolu» adlı duvar gazetesinde çıkmıştır, Bunu saymazsak eğer, Bedri'nin ilk şiiri 1943 yılında Yedigün magazininde yayınlanmıştır. Bu gün Fikirler, Varlık, Ankara ve Balıkesir Kaynak'larında ve Edebiyat Dünyası"nda şiirleri yayınlanmaktadır.

SABAHATTİN HÜSNÜ

Burası İzmir Şehridir

Ey hazret uyan!
Burası İzmir şehridir.
Senin o ıssız,
İşçisi iş bulamaz,
Çiftçisinin karnı doymaz kasaban
Kaçıncı dağ ardında kaldı kim bilir?

★

İzmır kalabalık bir şehirdir.
Bu insanlar, nereden gelir, nereye gider
Kim dert çeker, kim ağlar, kim güler
Bilinmez.

★

Basmana - Çiyli banliyösünde
Bir sabah
Bulutlu, kasvetli, acılı bir sabah
İşçiler gördüm Halkapınara giden
-Fakir kıyafetler içinde tasasız-
Dünyaya metelik vermez

★

İzmir şehri öyle bir şehir ki
Anlatmakla tükenmez,.
Hele o,
Dünya bahçesi Kültürpark.

★

Şimdi buram buram sabah..
Ipıslak bir duman sarmış körfezi.
Çalışmanın mübarek kollarıyla,
Geriniyor İzmir şehri;
Ber-mutad seyrinde, muazzam çark

NE BİLECEKSİN

Kartal bakışlı delikanlım,
Tersine mi dönüyor dünya?
Ne bileceksin...
Yalnız,
Göğsüne yumruk yedikçe
«Ah arkam» diyeceksin.

Daha ne istiyorsun

«Büyük işler için yaratılmış ellerimden,
Birşey gelmiyor.»
Diyorsun.
Sıcacık bir kalbin var ya
Daha ne istiyorsun..